

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Melléklet az „MNL Pest Megyei Levéltára 2018. évi levéltári napjának megrendezése”
témájú pályázathoz (204108/01453 NKA)

Az MNL Pest Megyei Levéltára hagyományosan november végén tartja levéltári napját, melynek célja az egész éves munka összefoglalása, a feltárások eredményeinek bemutatása, tudományos és közművelődési csatornákon keresztül egyaránt.

A 2018. évi rendezvény több szempontból is kiemelkedő jelentőségűnek számított. Egyrészt 2018 tavaszán fejeződtek be azok a munkálatok, melyek révén intézményünk új előadó- és kiállítóteremmel bővült, mely új lehetőségeket kínál mind a tudományos, mind pedig a közművelődési munka terén.

Másrészt erre az évre zárult le a Pest Megye Monográfia Közalapítvány megszüntetésének folyamata, mely, mint neve is mutatja, 1991-ben azzal a céllal alakult, hogy Pest megye történetét monografikus formában dolgozza fel a kezdetektől 1990-ig. Magából a monográfiából eddig az első, 1686-ig terjedő rész jelent meg, két kötetben, mellett pedig a további részeket előkészítő tanulmány-, illetve monografikus jellegű kötetek is. A közalapítvány megszüntetése után annak jogutódja az MNL Pest Megyei Levéltára lett, amely a kezdetektől háttérintézményeként működött.

Ezért a rendezvényt három szálra fűztük fel: a hagyományok szerint tudományos konferenciát szerveztünk, oktatás-kultúra-művelődés témában, másrészt kerekasztal-megbeszélést rendeztünk a megyei monográfia folytatásának lehetőségeiről. Harmadik „szálként” s egyben kísérőprogramként a megye történetét, a magyarországi írásbeliség fejlődését és a levéltárak történetét, illetve feladatait bemutató, levéltárpedagógiai célzatú, játékos kiállítást is összeállítottunk, amely természetesen a konferencia után is térítésmentesen látogatható lesz.

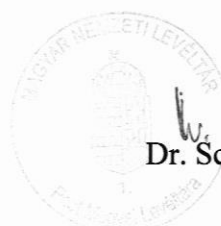
A vonatkozó feltételek szerint a beszámoló elérhető intézményi honlapunkon is:

(www.mnl.gov.hu/pml „Rólunk”; Pályázati beszámolók” menüpont)

A rendezvény végleges programját, a részletes beszámolót, valamint válogatott képeket jelen beszámolóhoz csatoltuk.

Ezúton is köszönjük a Kollégium támogatását és kérjük beszámolónk szíves elfogadását.

Budapest, 2019. január 10.

Dr. Schramek László

igazgató

MNL Pest Megyei Levéltára

Beszámoló az MNL PML 2018. évi Levéltári Napjáról

A hagyományoknak megfelelően 2018. november 29-én került sor a Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltárának levéltári napjára. A tudományos ülés helyszíne a 2018 tavaszán átadott új épületszárnyban kialakított konferenciaterem volt, a Vágóhid utca 7. szám alatt.

„Oktatás, kultúra, művelődés Pest megyében” témára épült a levéltári nap programja, mely három szakaszra bontható. Az első részben a tudományos előadások hangoztak el, ezt követte a levéltárpedagógiai kiállítás megnyitója, majd a kerekasztal-egyeztetés Pest megye monográfiájának folytatási lehetőségeiről.

Az előadások előtt köszöntőt mondott Dr. Szép Tibor, Pest Megye Önkormányzatának főjegyzője, aki egyúttal Szabó István, a Pest Megye Közgyűlése elnökének üdvözlését is átadta. A főjegyző kiemelte, hogy a szervezeti átalakításokat követően is fontos szerepe van a levéltárnak a megye életében, még mindig magukénak érzik az intézményt. A levéltári nap témájához kapcsolódva személyes családi példáját osztotta meg a közönséggel és a mikrotörténelem szerepét emelte ki. A Magyar Nemzeti Levéltár nevében köszöntőt mondó Dr. Ö. Kovács József megyei főigazgató-helyettes szintén a mikrotörténet-írás jelentőségét említette, amelynek segítségével a történelem életszerű ábrázolása megvalósulhat.

Az előadók idén is több helyről érkeztek: az MNL Pest Megyei Levéltára tudományos munkatársain kívül az MNL Országos Levéltárából, az MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárából, Budapest Főváros Levéltárából és a Hadtörténeti Intézet és Múzeumból kerültek ki.

A levéltári nap első előadója **Kincses Katalin** (főtanácsos, HM HIM, PhD., a Hadtörténelmi Közlemények főszerkesztője) volt, aki *A műveltség szerepe Hadik András tábornagy pályafutásában a XVIII. század második felében* címmel tartott előadást. Bevezetésként a hétéves háborút lezáró, 1763. évi Hubertusburgi békéről beszélt, mint fordulópontonról Hadik András életében. Ezt követően Hadik András iskoláztatásának és pályafutásának bemutatása következett, amely az Udvari Haditanács elnöki tisztségében csúcsosodott ki. Kincses Katalin hangsúlyozta, hogy a kismemesi családba született Hadik András többek között a tanulmányai során elsajátított műveltségének és széles tudásának köszönhette, hogy végül katonai érdemei mellett jó diplomatának és politikusnak bizonyult.

Schramek László (főlevéltáros, igazgató, MNL PML, PhD.) *Oktatási infrastruktúra Pest megyében a Ratio Educationist követő években* című előadásában felekezetenként (katolikus, református, evangélista, ortodox, izraelita) vizsgálta meg az oktatás, illetve az iskolák helyzetét a korszakban. A kimutatások és grafikonok segítségével bemutatott prezentáció során az előadó kitért többek között az oktatók, a tanulók létszámára és életkorára, valamint az oktatási intézmények számára. A vizsgált téma fontos forrásaiként emelte ki a különböző egyházi felméréseket, összeírásokat, valamint egyházlátogatási jegyzőkönyveket. Schramek László előadásának végén röviden a kor oktatási körülményeit ismertette.

Nagy János (főlevéltáros, BFL, PhD.) *Református értelmiség és művelődés a 18-19. századi Kiskunlacházán* című előadásában elsősorban a település szempontjából jelentős református értelmiség szerepére és életmódjára tért ki. A prezentáció során három csoportot mutatott be: a lelkészeket, a tanítókat és a jegyzőket. Kutatása kiterjedt a képzettségre, a járandóságra és a feladatkörökre vonatkozó információkra. Az előadó néhány lelkész név szerint is kiemelt és rávilágított az anyagi és erkölcsi nehézségekre, amelyeket különböző fegyelmi ügyek is tanúsítanak. A bemutatott példákon keresztül Nagy János elmondta, hogy a vizsgált korszakban Kiskunlacházán az egyházi értelmiség túlnyomórészt nem a helyiek közül került ki, ez pedig sok esetben vezetett nézeteltérésekhez az egyházközségen belül.

Egey Tibor (ny. levéltárigazgató) *Ismeretterjesztő tevékenység Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében a két világháború között* című előadását távollétében Schramek László (főlevéltáros, igazgató, MNL PML, PhD.) kivonatos formában ismertette a megjelentekkel. Az előadás során rövid szervezettörténeti áttekintésre került sor. Említésre került többek között az Országos Szabadoktatási Tanács és a gróf Klebelsberg Kuno nevéhez köthető Országos Népművelési Bizottság is. Az előadás ezt követően a megyei, járási és városi bizottságok szervezetére és működésére tért ki, végezetül pedig említésre került a tevékenységet népszerűsítő *Pest Megyei Népművelés* című folyóirat is.

Az első szekció zárásaként **Berényiné Kovács Gyöngyi** (főlevéltáros, MNL OL, PhD.) *Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye levéltárosainak közművelődési előadásai a Magyar Rádióban (1932–1944)* címmel tartott előadást. Témáját egy konkrét személy, Rexa Dezső levéltáros példáján keresztül szemléltette, aki számos rádióelőadást tartott a Magyar Rádióban különböző témákban. A rádiós műsorok egy része a szülőföldről, a Felvidékről szóltak, emellett történeti, közigazgatási és színháztörténeti érdekességekről is mesélt hallgatóinak. Rexa Dezső történetei minden esetben csattanóval és/vagy tanulsággal zárultak. Berényiné Kovács Gyöngyi előadása lezárásaként elmondta, hogy a kor szellemisége mellett Rexa Dezső célja közönségének mulattatása és nevelése volt, amelyet korát megelőzően vitt véghez.

A szünet utáni első előadó **Vezsenyi Péter** (főlevéltáros, főosztályvezető-helyettes, BFL) volt, aki *Adalékok a Péceli Elemi Református Népiskola 19–20. századi történetéhez* címmel tartott előadást. Prezentációjának bevezetőjében az iskolatörténet jelentőségére tért ki, amely hely-, egyház- és társadalomtörténeti kutatások szempontjából is fontos adalékként szolgálhat. Előadása során képek és kimutatások, valamint grafikonok segítségével szemléltette az iskola fejlődésének történetét, valamint kitért a felekezeti iskolák szabályozásának törvényi hátterére is. Fontos forrásként emelte ki az iskola történetének szempontjából Szász Károly 1893. évi püspöki vizitációját. Vezsenyi Péter előadása végén elmondta, hogy az iskola életében egészen az államosításig jelentős szerepet játszott a hitbéli nevelés és a diákok egyházközséghez kapcsolása.

Mucsi László (levéltáros, MNL JNSZML) *Az általános iskola létrehozásának problémái a második világháború után (1945–1948)* című előadásáról Jász-Nagykun-Szolnok megyei vonatkozásban beszélt. Prezentációjának bevezetőjében kitért arra, hogy az iskolarendszer átalakításának több problémával is szembe kellett néznie, mint például a II. világháborúra is visszavezethető rossz infrastruktúra, a lakosság rossz szociális helyzete, vagy iskolai felszerelések és a tanárok hiánya. Mucsi László előadása során egy további fontos hátráltató tényezőre hívta fel a figyelmet: a negatív mikroklímára, amelyet egy konkrét példán keresztül (kunszentmártoni iskolák és Dávid Mihály esete) szemléltetett. A bemutatott példa alátámasztja, hogy a személyi, illetve a helyi konfliktus is jelentős mértékben akadályozhatja az általános iskolai rendszer kiépítését.

Tóth Judit (főlevéltáros, MNL SZKI, PhD.) *A zsámbéki Mezőgazdasági Akadémia* címmel tartott előadását egy 1949-ben készült filmhíradó lejátszásával kezdte, hogy ezzel is közelebb hozza a közönséghez a kor hangulatát. A zsámbéki Zichy-kastély 1949-től 1950-ig adott otthont a Földművelésügyi Minisztérium által létesített Akadémiának, amely később Gödöllőn folytatta működését. Általános mezőgazdákot képeztek a gépállomások, állami gazdaságok és tszcs-k részére. Az akadémiai képzés célja az ún. új értelmiség megteremtése, a pártállam megfelelő kádereképzésének biztosítása volt. Zsámbékon volt 1951 és 1971 között a termelőszövetkezeti vezetőképző is, a köztudatban a település mint a tsz elnök képzés helye ismert. Mezőgazdasági szaktanfolyam is indult Zsámbékon 1954–1956 között, 1962-től pedig

a Mezőgazdasági Technikum működött itt. A település mezőgazdasági vonatkozásban így rendszeresen megjelent a különböző sajtótermékekben is.

Kiss András (főlevéltáros, MNL OL, PhD.) *Hogyan szórakoztak a Csepel autógyári munkások?* című előadását a munkásmozgalom-történeti kutatások rövid áttekintésével kezdte. Ezt követően kitért a Csepel autógyári munkásság társadalomtörténeti kutatásának jelentőségére, amely jó példaként szolgál a kor ipari/városi munkásságának bemutatására amellet, hogy elősegítheti a mikrotörténeti és helytörténeti kutatásokat is. A prezentáció során a gyár 1949. évi alapításától kezdve egészen az 1960-as évekig kísérhettük figyelemmel a Csepel autógyári munkásság szabadidős tevékenységi szokásait, különös tekintettel az autógyár 1961-ben átadott saját művelődési házára.

Halász Csilla (főlevéltáros, MNL PML, PhD.) előadását távollétében Kiss Anita (levéltáros, igazgató-helyettes MNL PML) ismertette a hallgatósággal. *Népművelés a Rákosi-korszakban* című előadásának témája a korszak augusztus 20-i ünnepeinek bemutatása volt. A szocialista állam új ünnepeket hozott létre, hagyományokkal rendelkezőket törölt el, illetve más tartalommal töltött meg. Ez utóbbira példa augusztus 20., mely korábban Szent István és az ezeréves magyar állam ünnepe volt. Új kenyér ünnepének nevezték el, majd az 1949-ben életbe léptetett alkotmányra emlékezve az alkotmány ünnepe lett. Ekkor történt az új kenyér átadása, tervkiállítások voltak, a belső piac élénkítésére vásárokkal kötötték össze az ünnepséget. Ezekről a színes vidám ünnepségsorozatokról az előadás után a napi sajtóból válogatott képsorozatot is megosztott a közönséggel az előadó.

Az előadásokat követően *A levéltár nem játék! Vagy mégis?* című levéltárpedagógiai kiállítás bemutatása következett. Az általános iskolás korú diákok részére megalkotott öt állomás interaktív feladatok segítségével ismerteti meg az érdeklődőkkel a levéltárat. Az írásbeliség fejlődése mellett az oklevelek és címerek jelentőségéről, a vízjelekről, a levéltárakról és Pest megyéről kaphatnak játékos formában ismereteket az ide látogatók. A kiállításhoz kapcsolódó feladatlapot több csoportra osztva a konferencia résztvevői is kipróbálhatták.

A levéltári nap zárásaként a levéltár tudományos munkájának egy fontos kérdését vitatták meg kerekasztal keretében. A meghívottak mindegyike részben érintett Pest megye történetének tudományos feldolgozása kapcsán. A házigazda és levezető elnök, Dr. Schramek László igazgató által feltett kérdésekre Dr. Lauter Éva, a Ferenczy Múzeum tudományos igazgató-helyettese, Dr. Gyenesei József, az MNL Bács-Kiskun-Megyei Levéltárának igazgatója, Dr. Horváth Ferenc, Vác Város Levéltárának igazgatója, Dr. Kenyeres István, Budapest Főváros Levéltára főigazgatója, Dr. Ö. Kovács József, az MNL megyei-főigazgatóhelyettese, és Dr. Tringli István, a Történettudományi Intézet tudományos főmunkatársa válaszoltak. A historiográfiai áttekintés mellett a jövőbeni intézményi tervek is szóba kerültek. A monográfia megírásának szakmai követelményeiről egyeztettek a megjelentek. Megállapították, hogy amennyiben sor kerül a munkára, a megyetörténeti összefoglalónak szigorú kooperáción kell alapulnia és külső finanszírozó bevonása is szükséges.

A sikeresen lezajlott rendezvény és kiállítás létrejöttét a 25 éves Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

A beszámolót összeállította: Gaálné Barcs Eszter és Sebiány Noémi

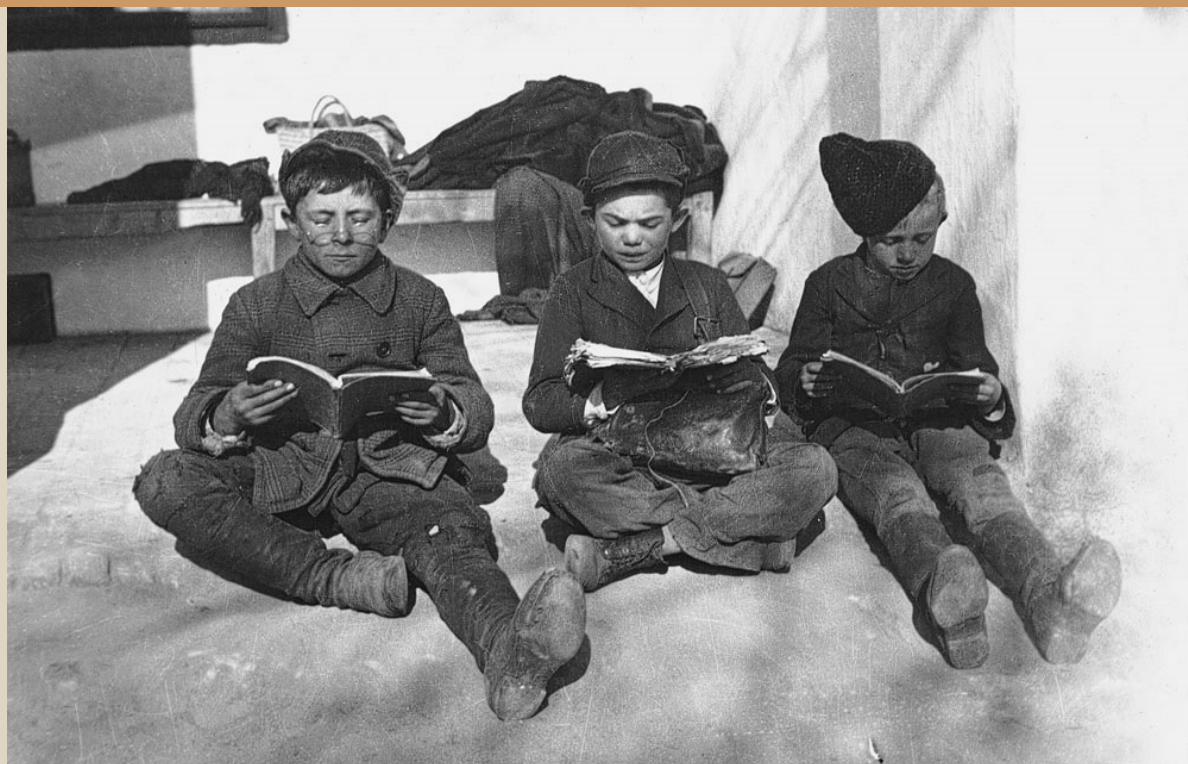

A bővített képanyag elérhető honlapunkon:

http://mnl.gov.hu/mnl/pml/hirek/beszamolo_az_mnl_pml_2018_evi_leveltari_napjarol

MEGHÍVÓ

[Kép forrása](#)

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR PEST MEGYEI LEVÉLTÁRA

szeretettel meghív minden érdeklődőt

„OKTATÁS, KULTÚRA, MŰVELŐDÉS PEST MEGYÉBEN”

témájú levéltári napjára

IDŐPONT: 2018. november 29. (csütörtök) 9.30

HELYSZÍN: 1097 Budapest, Vágóhíd u. 7.

KAPCSOLAT: pml@mn.gov.hu

A rendezvény és kiállítás létrejöttét a 25 éves Nemzeti Kulturális Alap támogatja

PROGRAM

9.30–9.45	KÖSZÖNTŐK
9.45–10.00	KINCSES KATALIN (főtanácsos, HM HIM, PhD.) A műveltség szerepe Hadik András tábornagy pályafutásában a XVIII. század második felében
10.00–10.15	SCHRAMEK LÁSZLÓ (főlevéltáros, igazgató, MNL PML, PhD.) Az oktatás helyzete Pest megyében II. József alatt
10.15–10.30	NAGY JÁNOS (főlevéltáros, BFL, PhD.) Református értelmiség és művelődés a 18-19. századi Kiskunlacházán
10.30–10.45	EGEY TIBOR (ny. levéltárigazgató) Ismeretterjesztő tevékenység PPSK vm-ben a két világháború között
10.45–11.00	BERÉNYINÉ KOVÁCS GYÖNGYI (főlevéltáros, MNL OL, PhD.) Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye levéltárosainak közművelődési előadásai a Magyar Rádióban (1932–1944)
11.00–11.10	<i>Kérdések, hozzászólások</i>
11.10–11.30	<i>Szünet</i>
11.30–11.45	VEZSENYI PÉTER (főlevéltáros, főosztályvezető-helyettes, BFL) Református elemi oktatás Pécelen a huszadik század első felében
11.45–12.00	MUCSI LÁSZLÓ (segédlevéltáros, MNL JNSZML) Az általános iskola létrehozásának problémái a második világháború után (1945–1948)
12.00–12.15	TÓTH JUDIT (főlevéltáros, MNL SZKK, PhD.) A zsámbéki Mezőgazdasági Akadémia
12.15–12.30	KISS ANDRÁS (főlevéltáros, MNL OL, PhD.) Hogyan szórakoztak a Csepel Autógyári munkások?
12.30–12.45	HALÁSZ CSILLA (főlevéltáros, MNL PML, PhD.) Augusztus 20-a a Rákosi-rendszer idején
12.45–13.00	<i>Kérdések, hozzászólások</i>
13.00–14.00	<i>Ebéd-szünet</i>
14.00–14.30	A LEVÉLTÁR NEM JÁTÉK! VAGY MÉGIS? – Levéltárpedagógiai kiállítás bemutatása
14.30–	KEREKASZTAL – Egyeztetés Pest megye monográfiájának folytatási lehetőségeiről

Felhívjuk tisztelt látogatóink figyelmét, hogy a rendezvényen kép- és hangfelvétel készülhet!

NKA pályázati beszámolók | Hun: x

https://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/

english

HUNGARICANA

Hírek

Adatbázisok

Rólunk

Közreműködők

NKA pályázati beszámolók

NKA pályázati beszámolók

Intézmény neve	Pályázat címe	Megítelt összeg	Pályázati azonosító	Fájl
Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára	Beszámoló az MNL Pest Megyei Levéltára 2018. évi levéltári napjának megrendezéséről	300.000	204108/01453	Megtekintés
Magyar Levéltárosok Egyesülete	Szakmai beszámoló a Levéltári Szemle 2018. évi évfolyamáról	2.000.000	204101/00985	Megtekintés
Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér	"Közös tudás - közösségi hozzáférés" Országos Könyvtári Napok Győr-Moson-Sopron megyében 2018	1.400.000	204108/01452	Megtekintés
Verseyhy Ferenc Könyvtár	Országos Könyvtári Napok Jász-Nagykun-Szolnok megyében a KÖZÖS TUDÁS - KÖZÖSSÉGI HOZZÁFÉRÉS jegyében	1.400.000	204108/01512	Megtekintés
Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum	Varga András puhatestü-gyűjteménye Nyugat-dunántúli példányainak megvásárlása a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum részére	500.000	204110/00645	Megtekintés
Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár	Közösség...Tudás...Élmény...Kreativitás: Az ÉLŐ Könyvtár	400.000	204104/01498	Megtekintés
Budapest Főváros Levéltára	Évfordulók sodrásában, 1918, 1938, 1948, 1958, 1968 című konferencia megrendezése	670.000	204108/01523	Megtekintés
MNL Tolna Megyei Levéltára	Szakmai beszámoló	700.000	A2018/N8756	Megtekintés
Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára	45. Hajdú-Bihar Megyei Levéltári Napok	650.000	204108/01514	Megtekintés
Magyar Nemzeti Levéltár	Országos Levéltár - Közigazgatás-történeti konferencia megrendezése	570.000	204108/01443	Megtekintés

25nka

Nemzeti Kulturális Alap

Hírek

Adatbázisok

Rólunk

Közreműködők

Kapcsolat

GY.I.K.

Bejelentkezés / Regisztráció

Friss bejegyzések

Hungaricana az MTV Esti kérdés című műsorában!

Az év kutatóhelye 2017

Független Budapest 1906-1938

Értéktmentés összefogással - Három projekt találkozik

360 fokos technikával készült tárgyi fotók a Hungaricana közgyűjteményi portálon!!!

Kiváló magyar tartalom

https://hungaricana.hu/hu/kapcsolat/

Windows

Google Chrome

Firefox

Microsoft Edge

Internet Explorer

Google Drive

Google Docs

Google Sheets

Google Slides

Google Maps

Google Calendar

Google Photos

Google Assistant

Google Translate

Google Scholar

Google News

Google Search

Google Images

Google Books

Google Play

Google App Store

Google YouTube

Google+

Google+ Photos

Google+ Maps

Google+ Calendar

Google+ Photos

Google+ Assistant

Google+ Translate

Google+ Scholar

Google+ News

Google+ Search

Google+ Images

Google+ Books

Google+ Play

Google+ App Store

Google+ YouTube

Google+ Google+

Google+ Photos

Google+ Maps

Google+ Calendar

Google+ Photos

Google+ Assistant

Google+ Translate

Google+ Scholar

Google+ News

Google+ Search

Google+ Images

Google+ Books

Google+ Play

Google+ App Store

Google+ YouTube

Google+ Google+

14:39

2019. 01. 14.